

Силабус курсу Поведінкові фінанси

Ступінь вищої освіти – магістр
Освітня професійна програма «Фінансова грамотність»

Рік навчання: I, Семестр: II

Кількість кредитів: 5 Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПІП

к.е.н., доц. Карпишин Наталія Іванівна

Контактна інформація

nkarpyshyn@gmail.com, +380969786860

Опис дисципліни

Дисципліна “Поведінкові фінанси” спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вмінь щодо прийняття фінансових рішень на макро- і макрорівні з урахуванням впливу поведінкових факторів. Дисципліна орієнтує на розуміння причин ірраціональної економічної поведінки у контексті теорій поведінкових фінансів та використання новаційних методик викладання фінансово-економічних дисциплін з урахуванням поведінкових моделей.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2 / 1	1. Ірраціональна економічна поведінка	Знання економічної термінології, вміння пояснювати причини ірраціональної економічної поведінки та аналізу когнітивних систем мислення людини	Питання, завдання
2 / 1	2. Виникнення і розвиток вчення про поведінкові фінанси	Вміння досліджувати еволюції вчення про поведінкову економіку і поведінкові фінанси; оцінювати альтернативні погляди та підходи в економічній науці.	Питання, завдання
2 / 1	3. Методика викладання поведінкових фінансів в системі фінансово-економічних дисциплін	Знання особливостей методики викладання дисципліни, аналізу змісту, завдань та міждисциплінарного характеру дисципліни поведінкові фінанси; вміння систематизувати теорії поведінкових фінансів.	Питання, завдання
4 / 2	4. Теорія когнітивної помилки	Вміння аналізувати причини та наслідки когнітивної помилки; оцінювати впливи соціальних та емоційних факторів на процес прийняття фінансових рішень.	Питання, завдання

4 / 2	5. Теорія перспектив	Здатність використовувати інструментарій теорії перспектив для пояснення різних відхилень при прийнятті фінансових рішень в умовах ризику та невизначеності	Кейси
4 / 2	6. Системні помилки в процесі схвалення фінансових рішень	Розуміння системних помилок, які виникають в процесі ухвалення фінансових рішень та розроблення рекомендацій щодо їх уникнення	Питання, завдання
2 / 1	7. Поведінкова теорія споживання	Вміння використовувати класифікацію типів споживачів та інструментарій поведінкових теорій для пояснення споживчої поведінки індивідів	Питання, завдання
4 / 2	8. Поведінкові фінансові рішення домогосподарств	Здатність аналізувати поведінкові чинники, які впливають на фінансові рішення домогосподарств та розробляти рекомендації щодо зменшення їхнього негативного впливу	Питання, ситуаційні завдання
4 / 2	9. Поведінкові фінанси і фондовий ринок	Усвідомлення поведінкових правил фондового ринку та вміння пояснювати залежність розвитку фондового ринку від національних особливостей та культури інвесторів. Оволодіння інструментарієм теорії шумової торгівлі та теорії ефективності операцій трейдера. Вміння аналізувати зв'язок між психологічними якостями трейдера і успішністю його професійної діяльності.	Питання, завдання
2 / 1	10. Поведінкові методи держави	Вміння застосовувати поведінкові методи в розробці державної політики та використовувати досвід передових країн і інституціоналізації теорії «підштовхування» на державному рівні	Питання, завдання

Літературні джерела

1. Акерлоф Дж., Шиллер Р. «Spiritus Animalis. Как человеческая психология управляет экономикой» – М.: ООО «Юнайтед Пресс», 2010.
2. Бельски Г. Психологические ловушки денег: Почему умные люди не умеют управлять своими деньгами – и как это исправить; Пер. с англ. М.: Альпина Паблишерз, 2010. 188 с.
3. Благун І. І. Аномалії на фінансових ринках як фактор ірраціональної поведінки інвесторів. *Науковий вісник Ужгородського університету* 2017. Випуск 2 (50). С. 239-244.
4. Бутко М. П. Економічна психологія. навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2016. 232 с.
5. Гладченко А. Поведенческие финансы. О том, почему человек далеко не всегда принимает рациональные решения. URL: <http://www.biztimes.ru/index.php?artid=1123>
6. Голоднікова А. Е., Циганков Д. Б., Юнусова М. А. Потенциал использования концепции «Nudge» в государственном регулировании. Вопросы государственного и муниципального управления. 2018. №3. С. 7-31.
7. Ден Аріелі Передбачувана ірраціональність. URL: <http://www.afo.com.ua/uk/news/2-general-assessment/1297-dan-ariely-predictably-irrational>
8. Ильяшенко П. Психология принятия финансовых решений URL:

<http://www.slideshare.net/illashenko/ss-7242757>

9. Ілляшенко П. Поведінкові фінанси: історичний огляд і основні засади. *Вісник національного банку України*. 2017. Червень. С. 30-57.

10. Канеман, Даниель. Думай медленно...решай быстро:[пер. с англ.] / Даниель Канеман. – Москва: АСТ, 2014. 653 с.

11. Карнышев А.Д., Винокуров М.А. «Этнокультурные традиции и инновации в экономической психологии» – М.: Издательство «Институт психологии РАН», 2010.

12. Карпишин Н. І. Інвестиційна поведінка домогосподарств: світові моделі і національні особливості. *Світ фінансів*. 2015. №4. С. 138-151.

13. Карпишин Н. І., Крамар Н. Лібертаріанський патерналізм або стратегія оптимального вибору фінансових рішень. *Монетарні та фінансові аспекти стабільного економічного розвитку*: збірник тез доповідей Всеукраїнської наукової Інтернет-конференції (Тернопіль, 10 листопада 2018). Вектор. Тернопіль, 2018. С. 329-330.

14. Карпишин Н. І., Табака С. А. Поведінкові фінансові рішення населення в процесі споживання. *Світ фінансів*. 2020. №3.

15. Методика викладання фінансової грамотності: Навч. посіб. / Т.О. Кізима, В.В. Письменний, С.Л. Коваль, Н.І. Карпишин та ін.; за ред. д. е. н., професора Кізими Т.О. – Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. – 200 с.

16. Нілова Н.М., Семененко Т. О. Поведінкові особливості споживачів. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*: зб. наук. праць / УАБС НБУ. Суми, 2014. Т. 39. - С. 142-149.

17. Пенцак Е. Поведенческие финансы URL: <http://www.investgazeta.net/blogi/povedencheskie-finansy-162696/>

18. Поведінкова економіка. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki>.

19. Поведінкові чинники фінансових рішень домогосподарств. Конкурсна робота URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NQ==/e737e9482584c96082233d722502d65f.pdf>

20. Спасенников В.В. «Экономическая психология. Учебное пособие» - М.: ПЕРСЭ, 2003.

21. Талер Р., Санстейн К. Поштовх. Як допомогти людям зробити правильний вибір. URL: <https://nashformat.ua/products/poshtovh.-yak-dopomogty-lyudyam-zrobyty-pravylnyj-vybir-709043>

22. Твид Л. Психология финансов / Ларс Твид. – М.: ИК «Аналитика», 2002. – 376 с.

23. Фінанси домогосподарств: Навчальний посібник/За ред. Т. О. Кізими. Тернопіль: Економічна думка, 2015. 260 с.

24. Chuvakhin, N. "Efficient Market Hypothesis And Behavioral Finance – Is A Compromise In Sight?", 2010. URL: <http://ncbase.com/papers/EMH-BF.pdf>

25. Country statistical profiles. URL: http://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=QASA_7HH#.

26. Illiashenko P. (2017) Behavioral finance: History and Foundation. *Visnyk of the National Bank of Ukraine*, No. 239, pp. 28-54.

27. Karpushyn N, Koval S.. Household investment behavior: world models and national peculiarities. *Modern tendencies of fiscal policy in European economic space*: Monograph / A. Krysovaty, O. Kyrylenko, O. Kneysler et al.; edited by Doctor of Economics, Prof. Andriy Krysovaty. Ternopil: TNEU, 2017. P.193-201.

28. Karpushyn Nataliia Behavioral financial decisions of households in Ukraine. *Сучасні детермінанти фіскальної політики: локальний та міжнародний вимір*: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 10 вересня 2019 року). Тернопіль: THEU, 2019. XXX с., англ. мова.

29. Raman V., Antony A. (2015) "Evolutions and Challenges of Behavioral Finance" *International Journal of Science and Research (IJSR)*. Vol. 4, pp. 1055-1059.

30. Shleifer A. *Inefficient Markets: An Introduction to Behavioral Finance*. – Oxford: Oxford University Press, 2000.

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (-20 балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

Остаточна оцінка за курс розраховується наступним чином:

Види оцінювання	% від остаточної оцінки
Модуль 1 (теми 1-4) – обговорення питань	20
Модуль 2 (теми 1-7) – обговорення питань, розв'язки завдань, кейсів	20
КПІЗ (теми 1-10) – комплексне практичне індивідуальне завдання і поточне опитування	20
Екзамен (теми 1-10) – тести, завдання, кейси	40

Шкала оцінювання студентів:

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	відмінно
B	85-89	добре
C	75-84	добре
D	65-74	задовільно
E	60-64	достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом